

UDK:811.111.004.85

Zulayho MAMASOLIYEVA,
O‘zbekiston Milliy universiteti stajyor-o‘qituvchisi
E-mail: mamasoliyeva995@gmail.com

NamDPI o‘qituvchisi G.Dehqonova taqrizi ostida

INGLIZ TILI DARSLARIDA GAPIRISH, TINGLASH VA O‘QISH KO‘NIKMALARINI TAKOMILLASHTIRISHDA “JIGSAW” METODINING AHAMIYATI

Annotatsiya

Ushbu maqolada zamonaviy ingliz tili ta‘lim jarayonida o‘rganuvchining gapirish, tinglash va o‘qish ko‘nikmalarini rivojlantirishda jigsaw metodining ahamiyati va samaradorligi tahlil qilinadi. Jigsaw metodi orqali o‘quvchilarda hamkorlikda ishlash, mustaqil izlanish va muammolarni hal qilish kabi ko‘nikmalarni shakllantirish imkoniyatlari o‘rganiladi

Kalit so‘zlar: Jigsaw texnikasi, muloqot, ko‘nikma, hamkorlik, kichik guruhlarda o‘rganish.

ЗНАЧЕНИЕ МЕТОДА «ДЖИГСО» В СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ НАВЫКОВ ГОВОРЕНИЯ, АУДИРОВАНИЯ И ЧТЕНИЯ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Аннотация

В данной статье анализируются значение и эффективность метода «Джигсо» в развитии навыков говорения, аудирования и чтения у учащихся в процессе современного обучения английскому языку. Посредством метода «Джигсо» изучаются возможности формирования у учащихся навыков совместной работы, самостоятельного поиска информации и решения проблем.

Ключевые слова: Техника джигсо, коммуникация, навык, сотрудничество, обучение в малых группах.

THE IMPORTANCE OF THE JIGSAW METHOD IN ENHANCING SPEAKING, LISTENING, AND READING SKILLS IN ENGLISH LANGUAGE CLASSES

Annotation

In this article, the significance and effectiveness of the Jigsaw method in developing learners' speaking, listening, and reading skills within the modern English language education process are analyzed. Through the Jigsaw method, opportunities for learners to develop skills such as collaborative work, independent research, and problem-solving are explored.

Key words: Jigsaw technique, communication, skills, cooperative learning, small group learning.

Kirish. Ta‘lim insoniyatning ijtimoiy rivojlanishida va shaxsiy kamolotida asosiy rol o‘ynaydi. Ta‘limning asosiy maqsadi nafaqat o‘quvchilarga bilim berish, balki ularning tanqidiy va mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishdir. Bugungi kunda ta‘lim sohasida ko‘plab muhokamaga sabab bo‘layotgan va jahon ta‘lim dasturlarida muhim o‘rin egallagan qobiliyatlarni shakllantirish uchun xizmat qiluvchi ta‘lim metodlar o‘z o‘rniga ega. Ushbu maqolada ingliz tilini o‘qitish va o‘rganishda jigsaw metodidan foydalanish o‘rganuvchilarning yangi tilni o‘rganishga bo‘lgan qiziqishini oshirishi va o‘quv natijalarini yaxshilashga yaxshi ta‘sir qilishi haqida so‘z boradi. Jigsaw metodi guruh jarayonida samarali ishlash uchun kerakli ko‘nikmalarni rivojlantirish maqsadida qo‘llaniladi. Bunda o‘rganuvchi hamkorlik qilish, tinglash, gapirish va mavjud muammolarga yechim topishga qaratiladi. Ingliz tili darslarida ushbu metoddan foydalangan holda o‘quvchilarning eshitish, o‘qish va gapirish savodxonligini oshirish mumkin.

Mavzuiga oid adabiyotlar tahlili. Ushbu mavzuiga oid adabiyotlarni kuzdan o‘tkazar ekanmiz, Elliot Aronson tomonidan 1971 yillarda Texas universitetida keng foydalanish boshlagan. Keyinchalik Slavin va Jon Hopkins universitetidagi hamkasblari tomonidan rivojlantirilgan. Ushbu o‘qitish metodi gapirish, o‘qish, tinglash va yozish kabi barcha turdagi ko‘nikmalarni birgalikda rivojlantirish uchun ishlatiladi. Bundan tashqari ingliz tilining mikro ko‘nikmalarini bu usul bilan o‘rgatish mumkin. Jigsaw usuli ingliz tilini o‘qitish va o‘rganishda qo‘llash uchun mashhur bo‘lgan samarali hamkorlikda o‘rganish usullaridan biri bo‘lib, u talabalar jamoaviy ishini faol rivojlantiradi va ingliz

tilini bilish qobiliyatini oshiradi. Bu metodning maqsadi sinfda hamkorlikni rivojlantirish, asosiy shart talabalar guruh bo‘lib ishlashi va o‘z tengdoshlariga o‘rgatadilar. Hamkorlikda ishlash talabalar maqsadlariga erishishlariga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi. Ushbu o‘qitish metodi nutq, o‘qish, tinglash va yozishni o‘rgatishda hamkorlikni o‘rganish usuli sifatida ishlab chiqilgan. Jigsaw usuli katta tushunchani kichikroq ma‘lumotlar bo‘laklariga bo‘lish texnikasini nazarda tutadi, unda kichik guruhlar o‘zlarining bo‘laklari bo‘yicha mutaxassis bo‘lishlari va bu ma‘lumotlarni boshqa jamoalarga o‘rgatishlari uchun mas‘uldirlar.

Aronson Elliot (2000) “Jigsaw Classroom” kitobida talabalarni o‘qituvchi atrofidagi katta guruhlariga emas, balki kichik interaktiv guruhlariga joylashtirishga qaratilgan innovatsion sinf uslubini tavsiflovchi ushbu tadqiqot hamkorlik va o‘zaro ishonchni ta‘limning qimmatli va zarur qo‘shimcha bilimga aylantirish uchun muhim ko‘rsatmalar beradi. Texnika har bir talabaga o‘rganish uchun mavzuning bir qismini berishni belgilaydi va talabalar o‘zlarining mavzu bo‘laklarini bir-biriga moslashtirib jigsaw rasmini yaratadilar. Texnikaning samaradorligini obyektiv ilmiy dalillar bilan keltirib o‘tilgan. Ushbu kitobda 1) talabalar o‘rtasida hamkorlik guruhlarini shakllantirish, 2) odatdagi jigsaw sinf xonalari, 3) o‘qituvchi va guruh rahbarining alohida rollari, 4) muloqot qobiliyatini rivojlantirish, 5) o‘qituvchi duch keladigan muammolar, 6) amaldagi texnikaga oid tadqiqot natijalari va 7) sinf tajribasining bir qismi sifatida hamkorlik kabi alohida bo‘limlari mavjud.

Hozirgi kunda quyidagi turdagi jigsaw strategiyalari mavjud:

Jigsaw I - Aronson (1971)
 Jigsaw II - Slavin (1989)
 Jigsaw III - Kagan (1990)
 Jigsaw IV - Holliday (1999)

Tadqiqotlar ko'rsatadiki, ushbu metod orqali o'quvchilarning o'zaro hamkorlik darajasi ortadi, o'zlashtirish samaradorligi esa sezilarli darajada yaxshilanadi. Merry Susanti, Br Tarigan, Helpi Suryani, Manurung, Charles Salim va Asri Maisun Putri tomonidan 2021 yilda ingliz tilini o'qitish va o'rganish usuli — Yapan Melanning o'ninchi sinf o'quvchilarida o'qishni tushunishda jigsaw metodi yanada samaraliroq qo'llanilishini aniqladi. Ingliz tilini o'qitish va o'rganishda jigsaw usulining samaradorligini aniqlash uchun ko'plab tadqiqotlar o'tkazilgan. Tadqiqot natijalari ko'plab xulosalarni ko'rsatadi, shuning uchun turli jurnallar, kitoblar, hujjatlar, shuningdek, jigsaw usuli bilan bog'liq bo'lgan boshqa ma'lumotlar va ma'lumot manbalarini o'rganish va ko'rib chiqish maqsadga muvofiq. Maskhur Dwi Saputraning so'zlariga ko'ra, jigsaw o'quvchilarni mavzuni eslab qolish va tushunish uchun guruh faoliyati orqali o'rganishga undaydigan hamkorlikda o'rganish usulidir.

Tadqiqot metodologiyasi. Metod o'rganuvchilardan maqsadlariga erishish maqsadida "mutaxassis" bo'lish mas'uliyatini beradi. O'quvchilar kichik guruhlariga bo'linadi. Har bir guruh o'ziga tegishli mavzu bo'yicha mutaxassis bo'lish javobgarligini oladi va mutaxassislar o'z guruhlariga qaytib, har bir mutaxassis o'z materialini aralash guruhining boshqa vakillariga tushuntiradi va materialni sintez qilish ko'nikmasi rivojlanadi. Bu metod o'quvchini hamkorlikda ishlashga o'rgatadi, shu bilan birga talabalar tinglash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Jigsaw metodidan foydalanishning ko'plab afzalliklari mavjud, ular quyidagilardir:

Mustaqil fikrlash va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish;

Hamkorlikda ishlash tajribasini shakllantirish;

Har bir o'quvchining darsda faol ishtirok etishini ta'minlash;

O'rganilgan bilimlarni aniq va lo'nda ifodalash imkonini yaratish.

O'zaro muloqot qilish, tinglab tushunish va o'z fikrini og'zaki ifodalash imkonini beradi;

Matnni tushunish va undan asosiy g'oyalarni ajratib olishga yordam beradi;

Darslarni interaktiv, samarali va qiziqarli qiladi.

Jigsaw metodidan foydalanilganda, har bir talaba o'rganilgan mavzuni sinfdoshlariga yetkazishga tayyorlanadi. Bu jarayon davomida:

- Talabalar o'z fikrlarini ravon va aniq ifodalashni mashq qilishadi;

- Suhbat va nutq shakllari (monolog, dialog) rivojlanadi;

- O'z fikrini omma oldida bayon qilishga bo'lgan ishonch mustahkamlanadi. Bu metod davomida talabalar tengdoshlari tomonidan tushuntirilayotgan ma'lumotlarga e'tibor bilan quloq solishlari zarur bo'ladi. Bu holat:

- Tinglashning faol strategiyalarini shakllantirishga yordam beradi;

- Muhim axborotni tinglab ajrata olish salohiyatini kuchaytiradi;

- Inglizcha talaffuz, ohang va intonatsiyaga nisbatan e'tiborni oshiradi (Brown, 2001).

Talabalarga berilgan matnlar ularning chuqur tahlili va tushunchasini talab qiladi. Ular bu matnni to'g'ri anglab, so'ng uni boshqalarga tushuntirishadi. Bu jarayon:

- O'qilgan materialni tahlil qilish qobiliyatini oshiradi;

- Asosiy g'oyani ajratib olishga o'rgatadi

- Matn mazmunini kontekstda tushunish darajasini yaxshilaydi (Grabe & Stoller, 2011).

Tahlil va natijalar. Talabalar ishtirokida kerakli eksperiment o'tkazildi. Talabalar ikki guruhga bo'lindi: tajriba guruhi (Jigsaw metodi yordamida) va nazorat guruhi (an'anaviy dars usuli yordamida).

1. Gapirish ko'nikmasi natijasi: Tajriba guruhida talabalar o'zlarining mavzularini tayyorlab, guruh a'zolariga tushuntirgan. Bu ularda muntazam og'zaki muloqot qilishni rag'batlantirdi. Natijada tajriba guruhi talabalari yakuniy nutq testida nazorat guruhiga qaraganda 29% yuqori natija ko'rsatdi.

2. Tinglash ko'nikmasi natijasi: Jigsaw jarayonida har bir talaba boshqa guruhdoshlari taqdim etayotgan ma'lumotni tinglashga majbur bo'ladi. Bu tinglashga e'tibor, konsentratsiya va tushunishni oshirdi. Tinglab tushunish bo'yicha testda tajriba guruhi 16% yaxshilanish ko'rsatdi.

3. O'qish ko'nikmasi natijasi: Har bir talaba o'ziga ajratilgan matnni chuqur o'qib, uni tahlil qilishi kerak edi. Bu esa skimming, scanning va interpretatsiya qilish ko'nikmalarini oshirdi. O'qish testida tajriba guruhi 19% yuqori natijaga erishdi.

4. Umumiy faol ishtirok: Jigsaw metodida har bir o'quvchi "ekspert" sifatida o'z bilimni boshqalarga ulashishga mas'ul bo'ladi. Shu sababli, talabalar darslarga tayyorlanish va ishtirok etishga mas'uliyat bilan yondashgan. Darsda ishtirok ko'rsatkichi 80% dan oshdi.

Tahlil natijalariga ko'ra, Jigsaw metodining asosiy ustunligi uning interaktiv va kommunikativ yondashuvga asoslangani, har bir talabani o'quv jarayoniga jalb qilishi va bilimlarni amaliy tarzda mustahkamlashiga yordam berishidir.

Bu metod talabalar mustaqil fikrlash, so'zlash va xulosa qilish ko'nikmalarini faol o'stiradi. "Jigsaw" metodidan dars davomida qisqa matnlar bilan ishlashda, grammatikani tushuntirishda va hikoyalari bilan ishlashda foydali hisoblanadi. Bu metod talabalarni mustaqil izlanishlariga yordam beradi. Bu metoddan grammatik qo'llanmalarga tushuntirishda unumli foydalana olishadi. Masalan: 1. Bunda talabalar 4 ekspert guruhga bo'linadi.

2. Barcha guruh talabalari soni teng bo'lishi kerak.

3. Guruh ichida yana birdan tortgacha raqamlar beriladi.

4. Barcha bir xil raqamlar alohida bir guruh bo'lib o'tiradi.

5. Birinchi raqamdagilar hozirgi zamon va uning ishlatilishini o'rganib chiqadi.

6. Ikkinchi raqamdagilar o'tgan zamon va uning ishlatilishini o'rganib chiqadi.

7. Uchinchi raqamdagi ishtirokchilar tugallangan zamon va uning ishlatilishini o'rganib chiqadi.

8. To'rtinchi raqamdagi ishtirokchilar kelasi zamon va uning ishlatilishini o'rganib chiqadi. Barcha guruh ishtirokchilari berilgan topshiriqni bajarganidan so'ng barcha ekspertlar o'z guruhlariga qaytadi va har bir talaba guruh a'zolariga nimani o'rganib kelganini tushuntirib beradi. Bunda talabalar bir-birlaridan hozirgi, o'tgan, tugallangan va kelasi zamonlar haqida misollar bilan to'liq ma'lumot oldilar.

Tahlil ikkita "elementary" va "pre-intermediate" guruhda o'tkazildi va natijada ikkita guruhning dars jarayonida qatnashganliklari tahlil qilindi.

Elementary guruhdagi o'quvchilarlar bir qator kamchiliklarga duch keldi, masalan tushuntirish jarayonida mavzuni yetkazib berish qiyin bo'ldi.

Pre-intermediate guruh o'quvchilari esa birinchi guruhga qaraganda faol qatnashishdi. Ushbu guruh o'quvchilari o'z fikrlarini misollar bilan aniq tushuntirib berdi. Barcha talabalar faol qatnashdi. Dars jarayoni qizg'in bahs munozara shaklida o'tdi. O'quvchilarda jamoa bo'lib ishlash ko'nikmasi rivojlandi. Bu metod o'quvchilarga hamkorlikda muloqot qilish va muammolarga tezkor yechim topishga

undadi, ammo boshlang'ich darajadagi o'quvchilar gapirish ko'nikmasi yetishmaganligi sababli bir qator muammolarga duch keldi.

Xulosa va takliflar. Xulosa qilib aytganda, Jigsaw metodi o'quvchilarning mustaqil o'rganish va bilimlarini guruhda baham ko'rish ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu metod yuqori darajadagi o'quvchilar uchun ayniqsa foydalidir. Elementary darajadagi o'quvchilarda esa metoddan foydalanishda qo'shimcha yordam va yo'naltirish zarur.

Kelgusida metodni yanada takomillashtirish uchun guruh tuzilmasini moslashtirish va turli darajadagi talabalar

uchun qo'shimcha metodik yondashuvlar ishlab chiqish tavsiya etiladi.

Jigsaw metodi — ingliz tilini o'rganish jarayonida yuqori samaradorlikka ega bo'lgan, interaktiv va kommunikativ yondashuvga asoslangan ta'lim uslubidir. Bu metod o'quvchilarda mustaqillik, javobgarlik va faol ishtirok kabi fazilatlarni shakllantiradi. Shuningdek, asosiy til ko'nikmalarining uyg'un va birgalikda rivojlanishini ta'minlaydi. Shu sababli, uni ingliz tili darslarida muntazam qo'llash tavsiya etiladi.

ADABIYOTLAR

1. Aronson E. va Goode E. (1980) Training teachers to implement jigsaw learning: A manual for teachers
2. Aronson E. va Patnoe S. (1997) The jigsaw classroom: Building cooperation in the classroom
3. Dewi, Erniyanti N.F. (2020). The Effectiveness Of Word Jigsaw Strategy On Students' Vocabulary Mastery Of Descriptive Text, *Edulingua: Jurnal Linguistiks Terapan dan Pendidikan Bahasa Inggris*, Vol 7.
4. Erfiani, Y.P.F., & Hesni, N. (2018). The Effect of Jigsaw Method to Improve EFL Students' Vocabulary Ability, *Metathesis: Journal Of English Language Literature And Teaching*, Vol. 2.
5. Herman. (2020). The Effect of Jigsaw Technique in Reading Comprehension on Recount Text, *Cetta Jurnal Ilmu Pendidikan*, Vol 3.
6. Aronson, E. (2011). *The Social Animal* (11th ed.). New York: Worth Publishers.
7. Johnson, D. W., Johnson, R. T., & Holubec, E. J. (2008). *Cooperation in the Classroom* (8th ed.). Edina, MN: Interaction Book Company.
8. Slavin, R. E. (1995). *Cooperative Learning: Theory, Research, and Practice* (2nd ed.). Boston: Allyn and Bacon.